

До сих пор в общественном мнении Украины не сложилась одна точка зрения относительно вреда или пользы неорелигий. Мнения разделились. Одна часть общества, олицетворенная в сообществе богословов, членов семей, которые пострадали, как они считают, от неорелигий, настроена решительно: все неорелигии являются вредными для человека и общества, они отличаются от столетиями проверенных истин, несут в себе опасность разрушения личности и дестабилизации общества, поэтому их нужно запретить во избежание возможных трагедий в будущем. Оппоненты считают, что ничего страшного в распространении новых религий нет, наоборот - их появление свидетельствует о духовных поисках человечества; которые нужно культивировать и поддерживать. Третья часть, представленная экспертами из разных сфер, заняла более взвешенную позицию: глубоко выучить явление, понять действительные и идейные причины их возникновения, динамику и стратегию развития, проводить постоянный мониторинг изменений, которые происходят в религиозной среде, отслеживать тенденции неорелигиозных процессов, вести активную социальную работу среди адептов неорелигий с целью коррекции их поведения и ориентаций. Ни одна из приведенных позиций не доминирует в общественном сознании или государственной политике относительно новых религий той или другой страны. Одной из них не хватает признания прав человека как высочайшей ценности демократического общества, в частности в сфере свободы совести, которая предусматривает уважение к любому мировоззренческому и духовному выбору. Другая - не учитывает солидарные интересы сообщества, народа, социума вообще это создает конфликт между общественными духовными приоритетами и индивидуальными свободами.

Дистанцирование разных подходов и точек зрения относительно НРД происходит не за географическим или конфессиональным, политическим или национальным принципом. В каждой стране - от либеральной Европы и демократических США до феодальных стран исламской Азии или посткоммунистических держав бывшего СССР и Дальнего Востока - сосуществуют умеренные приверженцы и непоколебимые противники новых религий, которые отыскивают достаточно убедительные аргументы в пользу решительных мер против НР или гуманистических призывов за право человека исповедовать индивидуально или коллективно альтернативную систему ценностей, которыми возникают новые религии для их последователей.

Учитывая то, что наше представление о новых религиях, которое активно формируют СМИ, не всегда совпадает, а чаще всего не совпадает с самими феноменами, было бы естественным ожидать сближения сущности и формы, явления и представления о нем, в чем немалую роль призваны и могут сыграть СМИ.

Лариса ЗІГАНШИНА (Київ)

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І СВОБОДА ЯК ВИХІДНІ ПРИНЦИПИ ВЧЕННЯ П.ІВАНОВА

Впродовж віків релігійна і філософська думка пульсувала навколо питання: «До якого світу відпочатково належить людина: порядку, досконалості, гармонії, добра, любові та єдності, що засвідчується її самодостатністю і раціональною свободою, а чи ж хаосу, конкурентної стихії з потягом до владного диктату, агресії, зла, боротьби, взаємопригнічення, взаємопідкорення та взаємозалежності, що виключає самодостатність і засвідчується ірраціональною свободою, власне, сваволею?». Релігійна і філософська думка впродовж нескінченного ланцюга свого становлення і розвитку - зародження і знищення культурно-історичних форм, що тимчасово об'єктивуються, з часом

трансформуючись в більш історично виправдані бачення, залишила нам відмінні, а часом полярні варіанти рішень цього питання. Воно наскрізь проходить через світоглядні системи Заходу і Сходу, наповнюючись розмаїттям бачень як в давню, прадавню, так і минулу та сучасну добу.

Минуле століття додало до широкого загалу розмаїтих рішень цієї проблеми ще один її варіант. Мова йде про “експеримент довжиною в півстоліття” самородка-практика Порфирія Іванова. Людина, згідно його вчення, належить гармонійному світу безсмертної Природи, а відтак для неї природно бути безсмертною. Споживання – це ознака неприродної поведінки людини. Людина народжена бути незалежною від одягу, житла та їжі, від впливу зовнішніх стихійних сил, що можуть спричинити руйнацію, від людей, що здатні до несвідомих дій, які, за П.Івановим, є проявом неприродної поведінки. Людина природна є досконалою, мудрою, а відтак безумовно моральною. Вона органічна складова Вселенської Всеєдності – самодостатня і саморухома, вільна через свою вписаність в єдиний гармонійний процес. Саме за цих лише умов може розкритися весь її потенціал.

Зміст вживаних П. Івановим понять **сила** і **воля** знаходиться в прямій залежності від світоглядних основ його вчення. П.Іванов вважає, що всі атрибути залежного життя, як і порядок його здійснення, людина отримала через свій вчинок і дає цьому роз’яснення: „Ми самі по ділу є по-своєму озброєні звірі технічні. Люди всі живуть в ритмі, а ритм на Землі людьми вводиться. Вони такий закон у себе мають і будуть мати через свій в природі вчинок”³⁶⁹. Сила і воля, за П.Івановим, це ті природні здатності людини, які утримують її в потоці незалежного життя. Та людина корисна, вважає він, яка живе не за рахунок споживання природного добра (продукту), а за рахунок власної сили, власної волі. Сила і воля – достатні якості безсмертної людини.

П.Іванов уславлює покликання людини до безсмертного (боголюдського) життя в єдності Святого Духу й тіла як нероздільної духовно-фізичної цілісності. Боголюдина – це живе втілення закону безсмертя – еволюційного порядку Святого Духу. Людина, як заслужений „мешканець несуперечливого світу”, до якого одвічно покликана, пройнята почуттям невичерпної радості існування. Вона переможець всього „не-вірного” (помилкового), що може хоч якось порушити повноту її присутності у цьому світі і відірвати від творчої наснаги самоздійснення за принципами Живого – творення світу Святого Духу, що розгортається як еволюційний потік Життя, без обмеження смертю. Фізична форма людини – її „подоба”, має повністю узгоджуватись з її „образом” (суттю), не входячи в протиріччя, які спотворюють їх (суті і форми) безумовну єдність, цілісність, взаємозв’язок. Така світоглядна позиція засвідчує третій напрямок в філософії, за яким життя іманентне тканині Універсуму.

Вчення П.Іванова мислить людину тільки у вимірі життєтворення, визначає її переможцем, що через досконалу волю унеможлиблює саморуйнацію і не заподіює, зокрема, руйнації щодо зовнішньої природи.

У вченні П.Іванова повно репрезентований образ людини свободи. Його живить і сила, і воля, і любов, що необхідно постають як складові “формули Життя” – Діалектичного закону Живого. Дотримання цього закону – це перемога життя у кожній миті, яка здійснюється шляхом свідомого терпіння: утримання домірної єдності протилежних сторін дуального світу; волі - творчого самоздійснення шляхом свідомої віддачі (жертвності) та любові - злагодженої єдності. У світі незалежності, а відповідно повноцінної свободи (в тілі без потреб і в душі, що засвідчується відродженням укоріненого в глибинах людської душі і серця закону безсмертя - закону добра), поняття добра і зла мають чітке окреслення – визначені сутнісно.

Отже, вчення П.Іванова – це теорія **життя-безсмертя**, що має глибокий досвідний корінь неперевершеної природної практики випробувань людини, відкритої всьому розмаїттю якостей сучасного світу. Через найтонші чуття і „пробуджену свідомість”

³⁶⁹ Учитель Іванов. История Паршека / Сост. Пичугина Н.А. – М., 1998.– С.673.6.

(відроджений внутрішній божественний духовний зміст) вона відкриває шлях до самої себе, до своєї одвічної безсмертної суті і форми, а відтак - стає вільною. Людина живе в атмосфері недовіри до природи, відмежувалася від неї як у фізичному, так і розумовому плані, сама генерує свої думки, воює з природою, живе, протиставляючи себе їй, що є вкрай великою заблудою, – вважає П.Іванов. Не треба нам повторювати досвід інквізиції, відкидаючи та відносячи на рахунок надприродного незрозумілі речі. “Незрозуміле – не значить неіснуюче. Незрозуміле сьогодні стане зрозумілим завтра, - наголошує П.Іванов. - Знання людей не стоять на місці – це процес еволюції всього людства”³⁷⁰.

Людина, яка засвідчує кожною своєю природно-практичною дією Природний закон, за Івановим, є мудрою і свідомою, людиною знаючою. Свободу їй дає саме мудрість, що постає як знання серця, які безальтернативно постають основою діла – життя в істині.

Ще давньоруські мислителі розуміли місце людини у світі як своєрідну точку перетину світу благодаті, світла з безоднею темряви. Центром зіткнення і взаємодії протиборчих сил в людині постає серце. Воно має відігравати роль ланки, що зводить воедино Розум, Чуття і Волю людини³⁷¹. Ця світоглядна позиція знайшла своє теоретичне продовження і подальше практичне вирішення у вченні П.Іванова. Як свідчить давньоруська думка, випробовуючи свободу волі, людина зосередилася на тварній (залежній, плотській) інтерпретації, звідки й знайшло свій початок зло, трансформувавши істинну свободу в сваволю. Успадковуючи цю позицію, вчення П. Іванова наставляє своїх послідовників воліти жити за божественним (абсолютним) законом: еволюційним порядком Святого Духа, що знайшов теоретично-понятійне окреслення в “Діалектиці Живого” та настановчу визначеність у poradнику “Дитинка”. Свідоме дотримання цього закону, що постає не як догма, а як загальний орієнтир, що передбачає докладання людиною і особистих духовних та природно-практичних зусиль, робить останню вільною.

Воля, що зрештою відкриває для людини не примарливий, а дійсний горизонт свободи, тут постає як живий процес (як перемога щомиті: вибір, що спонукається бажанням і усвідомленням), а не статичне розумове правило (тотожність волі і розуму, як це у випадку вчення Спінози). Воля, яка у витoku свого здійснення опирається на невіддільні від етичного виміру знання (знання серця) та засвідчуються актами живої діючої свідомості – узгоджена з чуттєвістю. За такої умови абсолютна форма (безсмертне тіло), в якій може постати, за теорією вчення, заслужена в природі людина і її відроджена первинно-духовна сутність не сходяться у протиріччі, що власне і є свободою у іванівському варіанті.

Автор даної статті вважає, що теоретично-практичне вчення П.Іванова заслуговує на всебічне вивчення і наукове обґрунтування, що засвідчить належне ставлення науковців до непересічних фактів дійсності в історії свого народу і буде гідною відповіддю на палке прохання, власне, благаання бути ними почутим: “Я хочу все віддати науці, нехай вона ще більше займеться вивченням (поглибить дослідження в напрямку обраному П.Івановим – коментар Л.З.). Може вона більше знайде за мене і застосує на інших”³⁷². “Я чекаю до себе вчених... Що їм знадобиться – я все віддам”³⁷³. І вже з надією: “Прийде час – про мене заговорить теорія”. П’ятдесят років свого життя П.Іванов підпорядкував служінню і пошуку такого майбутнього, яке наблизить людину до повноцінного життя у щасті і здоров’ї, що за П.Івановим постає у значенні незалежності і свободи, а в перспективі, за його переконанням, – дасть їй безсмертя.

³⁷⁰ Надо жить научиться. Сборн. трудов Учителя и об Учителе/ Сост. Фуки А.А. – М., 1993.– С.93.

³⁷¹ Там само.– С.42.

³⁷² Учитель Иванов. История Паршека. – Воронеж, 1991.– С.150.1.

³⁷³ Там само.– С.844.27.